

Михайло Рахно
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Руслана Шрамко
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА В ЕПОХУ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На етапі сьогодення гуманітарна підготовка, здійснювана в освітньому просторі України, переживає системні та структурні зрушення, спричинені низкою всеохопних чинників, що постали як усередині самої країни, так і є віддзеркаленням докорінної перебудови європейського навчального процесу. Євроінтеграційний вектор української освіти й науки сигналізує про глибший і потужніший зв'язок усіх ланок підготовки фахівців, зокрема, гуманітарного профілю, зі світовим контекстом, а отже, мотивує їх відповідати серйозним викликам на глобальному рівні. З-поміж стимулів загальноєвропейського рівня найбільшу вагу і значущість мають якісні «стрибки» у розвитку технологій та імплементації їх досягнень в освітній процес (Bonfield et al., 2020), відчутніша переорієнтація на «точні» науки, які мають конкретну практичну цінність для еволюції людського знання, технологізація /роботизація професійної діяльності людини, що вимагає оволодіння навичками оперування механізмами для успішної роботи з обраного фаху. Не менш потужним є вплив інших чинників глобального характеру, як, наприклад, пандемія COVID-19, що вплинули на зміну освітньої моделі в багатьох країнах Європи та світу, а також переосмислення ролі результатів технологічного прогресу як потужних інструментів процесу навчання.

Логічним наслідком таких ґрунтовних змін у суспільстві стало, найперше, запровадження на тривалий час моделей дистанційного / змішаного навчання, заbazованого на усвідомленій самостійній роботі здобувача освіти, оволодіння спектром цифрових технологій для надолужування «освітнього розриву» й реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, ширшого залучення гаджетів під час виконання навчальних завдань (Statti & Torres, 2020). – представлення в соціальних мережах для спілкування у форматі «викладач – студент», робота з дистанційними платформами для пошуку й обробки значних масивів інформації, подолання внутрішнього психологічного бар'єру обома сторонами для успішного навчального процесу (запис індивідуального навчального відеоконтенту та його подальший аналіз, активне спілкування на заняттях, зорганізованих у форматі пресконференцій тощо).

По-друге, йдеться про розлоге впровадження технологічного доробку у фахову діяльність випускника (потенціал дистанційної роботи,

взаємодія з ШІ), що так само вимагає від гуманітарія навичок ефективного використання цифрових інструментів для підвищення власної конкурентоспроможності на власне-українському й міжнародному ринку праці.

Укажемо, що воєнно-політична ситуація в Україні впродовж 2022–2023 рр. неухильно визначила застосування саме цифрових інструментів для провадження навчального процесу загалом у всіх ланках освіти.

Усі окреслені вище ризики не могли не позначитися на психологічному стані обох сторін освітнього процесу внаслідок втрати виформованих стабільних соціальних зв'язків, відчуття «відчуження» у навчанні, стресу під час роботи з цифровими технологіями, а отже, внутрішнього опору як перешкоди в ефективному засвоєнні запланованого навчального матеріалу (Kulichenko et al., 2023).

Інтенсифікація навчання за участю цифрових технологій позначилася на докорінній перебудові, з іншого боку, освітніх програм підготовки гуманітаріїв, пошуку дієвих методів, методик і прийомів навчання (Rakhno & Shramko, 2021), залучення індивідуалізованого «дистанційного» підходу до кожного студента з метою налагодження педагогічної співпраці.

Стимулювання креативної діяльності з боку обох сторін для врізноманітнення подачі інформації та її продуктивного засвоєння в епоху диджиталізації призвело до перегляду й оновлення переліку вимог в освіті, де поруч із наріжними лінгвосоціокультурною, дослідницькою й комунікативною компетентностями постає цифрова компетентність як здатність, зосібна, випускника ЗВО, оперувати спектром цифрових інструментів і дистанційних методик для плідного добору, обробки й трансформування інформаційних ресурсів за вимогами фаху, створення оригінального матеріалу й презентування його онлайн-спільноті, формування онлайн-портфоліо / профілю фахівця у соціальних (спеціалізованих) мережах для виявлення власних професійних здобутків та ін. Функціонування відомостей такого зразка, уточнимо, пов'язане зі значними ризиками, адже йдеться про оприлюднення персональних даних, що опиняються під загрозою зламування й фальсифікування. Водночас, поза сумнівом, цифровізація «відкриває» випускника-гуманітарія ринку праці.

Отже, диджиталізація мала логічним наслідком переосмислення (а де в чому зменшення) ваги гуманітарного знання в європейському та світовому освітньому просторі, що несе в собі значні ризики й загрози. Водночас спостерігаємо імплементацію цифрових інструментів у гуманітарній освіті як потужний поштовх та переосмислення.

ЛІТЕРАТУРА

- Bonfield, Ch. A. & Salter, M. & Longmuir, A. & Benson, M. & Adachi, Ch. (2020). Transformation or evolution?: Education 4.0, teaching and learning in the digital age. *Higher Education Pedagogies*, 5 (1), 223–246. <https://doi.org/10.1080/23752696.2020.1816847>
- Kulichenko, A., Shramko, R., Rakhno, M., Polyezhayev, Y. (2023). Two-dimension educational resistance in the modern Ukrainian tertiary educational establishment. *Apuntes Universitarios*, 13(1), 474–493. <https://doi.org/10.17162/au.v13i1.1351>.
- Rakhno, M., Shramko, R. (2021). Information technology in language teaching methodology course at pedagogical university. *Ad Alta*, 11(02), 257–262. <https://doi.org/10.33543/1102257261>.
- Statti, A. & Torres, K. M. (2020). Digital Literacy: The Need for Technology Integration and Its Impact on Learning and Engagement in Community School Environments. *Peabody Journal of Education*, 95(1), 90–100. <https://doi.org/10.1080/0161956X.2019.1702426>.

Матеріали слухачів платформи

Nataliia Avsheniuk

Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine

UKRAINIAN APPROACHES TO TEACHER EDUCATION QUALITY ASSURANCE WITH THE RESPECT ON INTERNATIONAL EXPERIENCE

In the vast majority of foreign countries, as well as in Ukraine, despite the different levels of teacher education systems development, in recent decades, significant attention has been paid to the problem of teacher training quality ensuring, which is primarily related to the processes of guaranteeing equal access to quality educational services for all students. The increase in the number of schools and the expansion of opportunities for general secondary education, on the one hand, creates a need to recruit new teachers, and on the other hand, it raises the need to review the content and technologies of their training in line with the requirements of updated educational and professional standards. Despite the fact that these efforts are aimed at improving the quality of teacher education, they are partly difficult to implement due to the low level of understanding of the essence of the quality of teacher education and the lack of standardised indicators for evaluating and monitoring effectiveness. That is why there is a certain scepticism and distrust in the Ukrainian pedagogical community towards the results of teacher education quality assessment. Educational experts see this as a serious problem against the backdrop of substantial investments in the teacher education system.